

Barbko snubit prišel in župan mu jo je obljubil, al Barbke ni vprašal, ali ga hoče ali ne.

„Moja skerb bo to. Ona se mora moji volji udati in si mladega fantalina iz glave izbiti“ — je župan resno pregovoril, ko ga je njegov prihodnji zet za Barbko prosil. „Kar je stari norec zapert, se ne prikaže njegov sin več v mojo hišo, kar je meni tudi prav vseč, zakaj od tega časa, kar se je njegov oče z menoj sperl, ne bo Barbka nikdar njegova žena“.

Ta čas, ko je župan svojo hčerko v zadnji sobi drugemu zetu obljubil, je bila Barbka pred vratmi, in je vse slišala kar se je v sobi govorilo. Ko se je v sobi začelo od drugih reči govoriti, se je proč pobrala, in se v svojo spavnico zaperla; vsede se žalostna na stol in vsa iz sebe le premišluje, kaj bo iz tega.

Barbka je bila kakih sedemnajst let stara, kaj zalega obraza in čedne postave; sicer je bila živa in urna kot fertavka, — danes pa vsa klaverna in pobita.

Ne dolgo pred je bila Barbka delj časa v mestu pri svoji že priletni teti, kjer se je mestnih navad v noši, govorjenji in v obnašanji močno navzela. V tem se je od drugih deklet njenega stanu precej ločila; zavoljo tega so ji bile ene nevošljive, druge so jo pa celó sovražile. Barbki ni bilo zato dosti mar, ampak védla in lišpala se je, kakor se je v mestu naučila. Ravno tako pridno je tudi svojo spavnico čedila in lepšala. Le v enih rečeh je bila podobna svojim prijaticam, v katerih jih je pa še skorej prekosila, to je, v strahu pred duhovni, in pa v vražah. V D—h so imele vasčanke že staro, in djal bi, nerodno navado, da so si ob dolgih zimskih večerih, ko so prele ali perje trebile, rade od duhov in strahov pripovedovale. Barbka si je vse povedke zapomnila. Zato se je pa tudi od mladih let duhov strašno bala, in mati Marjeta, s katero se je pozneje soznala in ktero so vražni ljudje zlo obražali, ji je ta strah še bolj v serce vtepla. — Vsled tega dobi Barbka tako zaupanje do babúre, da jo v vseh rečeh za svet popraša. Za terdno tedaj sklene, očetu vkljub, da ji namenjeni ženin ne bo nikoli njeni mož. Akoravno jo je bil oče vdovcu že obljubil, je ni skerbelo to, kako se bo starca rešila, ampak le to ji je življenje grenilo, da nje šribarček, kar je njegov oče zapert, se ni prikazal nikoli več, pa tudi ni od sebe nič vediti dal. To jo je čez vse žalilo.

„Je morebiti zastran tega na me hud, da njegov oče v luknji sedi, ali me pa več rad ne ima, in me misli pustiti? Tega se moram prepričati, naj velja kar koli hoče. Al kdo me bo pa tega prepričal? Nihče drug kakor mati Marjeta! Saj mi je vedila še vselej svetovati, mi bo pač tudi zdaj. Kar k nji grem“.

Te besede izgovorivši kviško skoči, se zavije v neko ogrinjalo in si ga ob enem čez glavo potegne. Dan se je nagnil in že se jame mračiti, ko se Barbka od doma podá. Hitro šine ob vertnih plankah, preskoči nekatere luže, in teče proti borni in že nekoliko poderti bajti, kjer razklada v ka sanj stanuje, že konec vasí.

Majhna lampica je berlela na okrajniku peči tako slabo, da so nje svit lunini zraki, ki so se skoz ozko linico — okno imenovano — v bajtico razlivali, močno tamnili. Tukaj se vidi razhrebana ilovnata stena, strohljena miza, dve borne podnožnici, v kotu slaba postelja, nad njo polica, kakoršna se navadno po kmetih nahaja, in na ktero se posoda in druga hišna šara postavlja.

Iz vseh tukaj naštetih lepotij Marjetine bajte bi pač nihče ne mislil na početje stare babúre. Še burkelj ni bilo viditi, na katerih copernice skoz dimnike jezdarijo. Le rože so dišale v sobi, ktere je mati Marjeta rada nabirala.

Ko Barbka v bajto stopi, je Marjeta na nizkem stolčku zraven peči čepela. Sedela je tiho in vsa zamišljena; nje od luči rumenkasto razsvitljeno obličje je bilo blede, vpadeno in skorej da merliču podobno. Res prav neprijeten je bil nje pogled; iz zlo vpadenih gub in nagerbančenega

obraza se je bralo, da je babela že prav stara kost. Nje obleka, po šegi že davnej pretečenih časov, je bila vma-zana in razcapana, in take podobe, da ni bilo spoznati, je li možkega ali ženskega spola.

Barbki so bile znane navade stare Marjete, nje razkladanje sanj in tako dalje; mislila si je tedaj, da ji morebiti ne bo vseč jo nadlegovati ravno zdaj; zato mirna postoji, in ko babúra začne gibati svoje stare kosti in se v Barbko ozrè, proti nji stopi in ji „dober večer“ voši.

„Bog te sprimi, punčika“ — jo stara Marjeta nago-vorí ter ji svojo suho roko prijazno podá in ji drugo prukico zraven sebe ponudi. Ko se Barbka usede, začne pre-rokinja govoriti in pravi: „No, gospodična, kaj novega, kaj bi rada?“

Barbka ji pové natanko vse, kar se je poslednje dni zgodilo, in ji ob enem razodene, da je v veliki skerbih zavolj svojega šribarčka, in jo prosi, naj ji povej, ali jo še ljubi ali ne.

„Lej, lej! stari Dušak sedi v luknji ravno tam, kjer sem jez pred enimi dnevi bila, in to bo Jurja gotovo močno žalilo — ji babúra odgovorí, ki je popred Barbko mirno poslušala. „Tvoj oče, ljuba moja, je čmeren mož in nima usmiljenja proti nikomur. Njegove hudobije proti meni tebi nočem povračevati, ampak rada ti storim, kar me prosiš; toda tudi moraš storiti, kar ti porečem“.

„Le natanko mi povejte; vse bom rada storila“.

„Ne govori, ljuba moja, tako prederzno“ — ji babúra v besedo seže — „morebiti boš drugači mislila, kadar moj odgovor slišiš“.

„Mati, vi niste bili nikdar zaljubljeni, torej tudi ne veste, da ljubezen nobene zapreke ne pozná“.

„Aj, aj, kako moreš misliti, da jez nikoli ljubila nisem!“ — se ji babše začudi. Glej to teló, ki ga zdaj cape pokrívajo, je bilo njega dni belo kakor sneg, in mladi fantje so tišali vseskoz za menoj. Pa pustive to. — Povej mi raji: ali te je volja necej o polnoči na pokopališče (britof) iti in tam na grobu nekega človeka, ki se je sam umoril in ki v kotu pri zidu počiva, svojega ljubčeka pričakati? Če se ti ne prikaže po trikratnem klicu v eni uri, naj ti bo gotovo znamenje, da te ni pozabil, ampak da kmali pride k tebi. Če se ti pa prikaže, vedi, da je le njegov duh, ki pride k tebi po slovó.

Pri teh besedah obledí Barbka kot zid, straha koperni in se trese kot šiba. Misli in misli, kaj naj bi storila, — ljubezen se bojuje s strahom, — poslednjič vendar le sklene se o polnoči na pokopališče podati, naj se ji že zgodi kar koli hoče.

Vedeževavka jo poduči, kaj ima na pokopališču storiti, in slovó od nje jemljaje ji voši „dobro srečo!“

Komaj pa je Barbka sobo zapustila in duri za seboj zaperla, se začne babúra na vse gerlo krohotati ter reži tako-le: „Le pojdi neumnica le, in pogini. Punčica si v očesu tistega človeka, ki je meni že veliko hudega naključil. V Tvoji nesreči naj prejme zdaj plačo za to, kar je proti meni pregrešil. Zlod naj te vzame“.

To izgovorivši se stisne babúra kakor klopčič v kot in godernja še nekatere nerazumljive besede.

(Dalje sledí.)

Slovstvene reči.

Odgovor.

V 34. listu letošnjih „Novic“ sem bral, da je unidan gospod prof. Miklosič iz Dunaja v Ljubljano bil prišel in je nekaj gospodov v škofijo povabljenih bilo, da so se posve-tovali o našem slovniku: kaj in kako.

Kar se je v tem zboru od mojega slovensko-nemškega slovnika govorilo, utegne marsikomu krive misli do tega dela obuditi, in torej menim, da je treba, kar to tiče, odgovor dati, ter sledeč:

1. Naš jezik je tako stvarjen, da se mora z njim tudi v slovníku, po mojih mislih, malo drugač ravnati, kakor z drugimi evropskimi jeziki; zakaj to, ne morem tukaj ob kratkem povedati.

2. Moj slovensko-nemški slovník, ki se že dodeluje, ni nobena etimologična osnova v pravem pomenu, ampak družinstvena je, in ko sem predlanskem besedo „mreti“ za pokušnjo v „Novice“ bil dal, se je že tistikrat vsak lahko prepričal, da beseda „mreti“ v pravem pomenu ni nobena korenika, ampak glava precej velike družine je. To družino vkupaj djati se mi je potrebno zdelo, ker tako se pomen posameznih besed veliko bolj pokaže, in se vidi, kako se je družina namnožila. Samih besednih listanj nisem hotel in jih nočem delati, ker slovník mora tudi osnovo jezika in ne le pomen posameznih besed, kar se po ti poti dá, pokazati. Iz prvih korenik pa nisem skorej nič izpeloval, in gospod dr. Miklosičeve „Radices linguae slav.“ niso pri mojem delu za nobeno rabo, da si ne tajim, da sem tudi kazal na kako koreniko, kjer sem jo vidil, pa še raji na prvotni pomen kake poglobitve besede, če tudi prva korenika ni, ki pa zlo razjasnuje posamezne imena in prislovke, in marsikakošna beseda, ki je dozda za ptujko veljala, se je potem verla slovenka skazala, kar bi se drugač ne bila mogla. Če je tudi res, da korenik veliko besed ne vemo, vendar pri družinstvenih glavah to ni tako, in celo malo besed je, da bi se v nobeno družino djati ne dale. Kar je pri mojem neizrečeno težkem delu najtežje bilo, to je bilo varovati, da ravno tiste besede v več krajih ne stojé. Kako sem to dosegel? Tako, da sem družinske ude, s svojimi mlajši, kjer v abecednem redu niso stati mogli, drugam, pa povedal, kam postavil, na pristavo: krave past itd., to je, v svoj abecedni red. Po tem takem je zdaj v mojem slovníku malo dvakrat stoječih besed, in kar to tiče, je moj slovník le za malo troho večji. Kar ga malo pomnoži, so glagoli s predmeti (Zeitwörter mit Präpositionen), ki sami tudi pri družini končno stojé, in vsak spet v svojem abecednem redu. To se mi je za pomena voljo potrebno zdelo, ki se v tem redu bolj razjasnuje, se pa tudi lahko opusti, če bi to vsi za bolje spoznali.

3. Moj slovensko-nemški slovník ni čisto nič ne enak ne podoben Jarnikovemu etimologikonu. To Jarnikovo delo, tistikrat hvale vredno, ni noben slovník, ampak le pokušnja je, kakor tudi sam pravi, iz nekaj korenik sorodne imena in besede izpeljevati. Da sem iz Jarnika, kar je za moj slovník rabljivih besed, vzel, poterdim, — al osnove njegove ne.

4. V mojem slovníku se vsaka beseda lahko najde, kdor kak slovník rabiti zná.

5. Nekatere družine so zlo bogate, pa vse imena so v abecednem redu. Kjer je bilo treba kaj prestaviti, se je to zgodilo z njegovim vodjem v drug abecedni red.

6. Ptujke, kar jih je pri nas celo navadnih, sem tudi v slovník vzel, pa vendar malo, in pristavil „ptujka“.

7. Izmisli si nisem nič besed, ampak vse so nabrane. Kar sem jih sam slišal, vem da so resnične; kar sem jih od drugih dobil, so možje, da se na-nje smem terdno zanesti; kar sem jih iz Murkota, Janežiča, Drobniča, iz „Novic“ vzel, upam, da niso izlagane ali izmišljene. Veliko besed je, ki se vé da niso povsod znane, pa v slovník po pravici gredó. Večidel je pri taci pristavljeno, kje da se govore, dasiravno ne vselej vas in kot, ampak ali „OK. UK. Ik. Kr. Gr. Steyerm., Kärnt. etc.“

8. Moja največja skerb je bila glagole v pravi red djati, in upam, da sem to tako zmešano reč večidel prav dogotovil. Na Notranjem so zelo navadni frekventativi glagoli „hodevam“, „pijevam“; tudi ti pridejo še v slovník s pristavkom, kje da so v navadi.

9. Moj slovník utegne malo večji biti od nemško-slovenskega. Imam veliko gradiva; skoraj vsa botanika in

živalstvo je v njem. Pa še prosim, kdor kaj pridá ima, naj mi berž ko berž pošlje, besede, prislovice itd. naj je že imam ali ne, ker ne morem povedati kaj že imam kaj ne; slovníki pa se pogostem ne natiskujejo. Upam, da velik zaklad našega slovenskega jezika bo vkup.

Da bojo naši zanamci še kaj imeli popravljati, se ve da; pa tudi upam, da večidel je moj slovník tak, da popravljati veliko ne bo treba, mar bolj dodavati.

Zalokar.

Glasi o cesarskem ukazu,

ki določuje učbeni jezik v različnih deželah našega cesarstva.

V 34. listu „Novic“ smo razglasili ukaz slavnega ministerstva, po katerem so presviti cesar dodelili v gimnazijskih šolah domačim jezikom različnih narodov avstrijskih tisto veljavo, ktera je sama po sebi naravna, za bolj razumnost mnogoverstnih šolskih nauk koristna in za omiko živih narodnih jezikov potrebna; — ob kratkem rečeno: „quod aequum et salutare, vere dignum et justum est“.

Da je ta cesarski ukaz bil z neizrečenim veseljem sprejet po vseh deželah našega cesarstva, kjer domači jezik dosihmal ni imel dostojne veljave, je gotovo, in sam vradni dunajski časnik „Wien. Zeit.“ zagotavlja to, rekoč: „Ukaz c. k. ministerstva za bogočastje in nauk, po katerem ni več treba, da bi se gimnazijski nauki v nekterih deželah v predpisanem nemškem jeziku učili, se je tukaj povsod s serčnim veseljem sprejel, ker od ene strani zadostuje globoko občutljenim praktičnim potrebam, od druge pa očitno razodeva, da ministerstvo želi kolikor je moč narodnim posebnostim vsake dežele vstreči in jeziku vsakega naroda in njegovemu slovstvu po pravični vagi odvagati njegove pravice. Zlasti na Ogerskem, kakor se enoglasno v vseh tamošnjih časnikih bere, je bil ta ukaz z veliko zadovoljnostjo pozdravljen“.

Tako piše vradni dunajski časnik, in poterdil bo za svojo stran vsak, da je časnik ta le čisto resnico pisal, ko je rekel, da je bil omenjeni ukaz povsod prevesela novica.

Berž potem pa, ko je bil važni novi ukaz oklican, so se slišali tu pa tam posamni glasi (zares, čuvikanje krokarjev med milim slavčkovim petjem!), da omenjeni ukaz veljá edino le ogerski deželi, kakor da bi drugi narodi ne bili vredni in njih jeziki ne zmožni tega cesarskega darú, in, čeravno v ministerskem ukazu ni ne besedice od takega predstva, je osupnila vendar ta govorica vsakega pravega domoljuba, kateri v zadovoljnosti vseh avstrijskih narodov terdno srečo Avstrije iše. Al gori omenjeni sostavek v „Wien. Ztg.“ je pregnal prazni strah.

Komaj pa se je uleglo to, so začeli nekteri nemškutarski časniki po svoje tolmačiti cesarski razglas in mojstrovati ministerstvo, da ni pomislilo, kaj je velelo s to prenarodbo v gimnazijah. Repenčiti so se začeli, kakor da bi v tem ukazu šlo za reč, ktera se ima še le v zmislu „eines einigen Deutschlands“ presojevati, ne pa kakor že gotova stvar „eines einigen starken Oesterreichs“ praktično dognati. Preden je sl. ministerstvo presvitlemu cesarju to prenarodbo nasvetovalo, je gotovo dobro preudarilo: ali je mogoče tudi to izpeljati, kar bode novi ukaz veleval, — in ni se motilo ne, kakor vi mislite, kateri menite, da brez nemškega jezika ni na svetu izveličanja. Mi drugi nismo tako sebični kakor ste vi, in radi damo, kar vam gré. Mi dobro vemo, da „kolikor kdo jezikov zna, za toliko človekov on veljá“, — mi dobro vemo, da jezik visoke naše vlade je nemški, — da značaj vsakega bolje omikanega Avstrijana je znanje nemškega jezika, — da v nemškem jeziku imamo velike zaklade vsakoršne učenosti in da radi zajemamo iz nemških bukev in časnikov, kar nam tekne za poduk in kratek čas, — al tudi mi nasproti od vas terjamo, da ste